

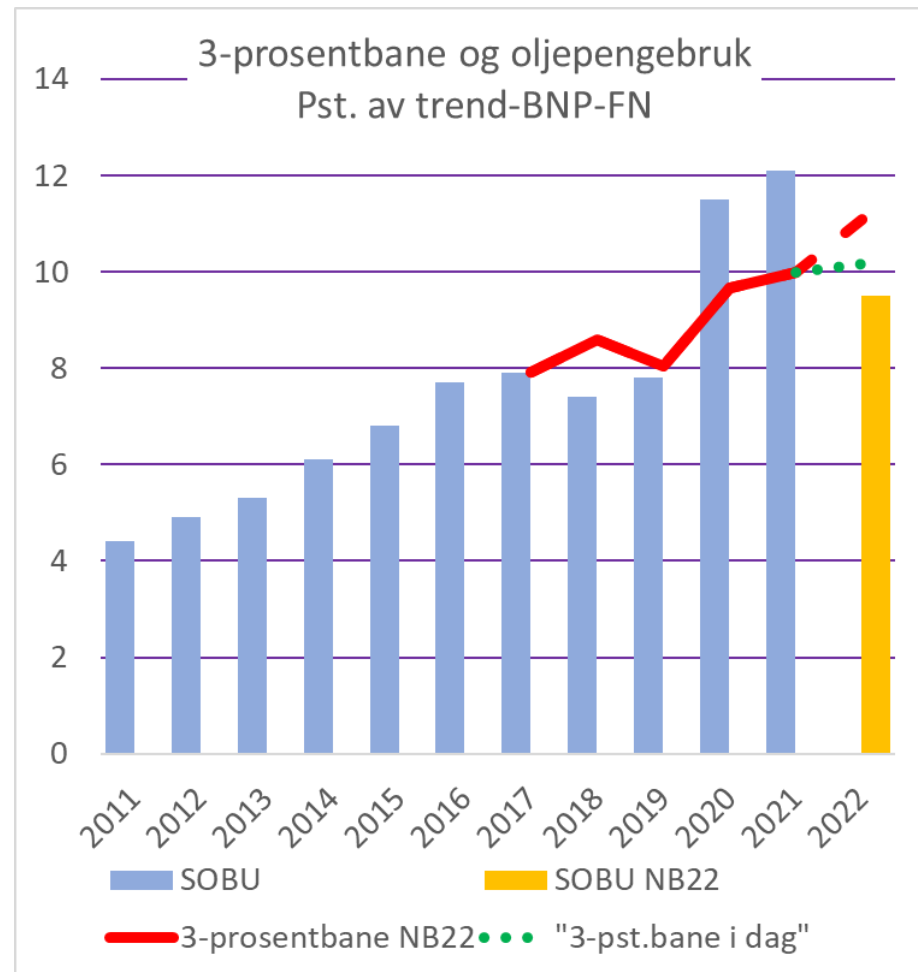

Etter statsbudsjettet - kommuneøkonomien i Viken

Helga Birgitte Aasdalen og Sigmund Engdal, 26. oktober 2021

Et ti år bak oss med sterk vekst i oljepengebruken - under krittstreken i 2022

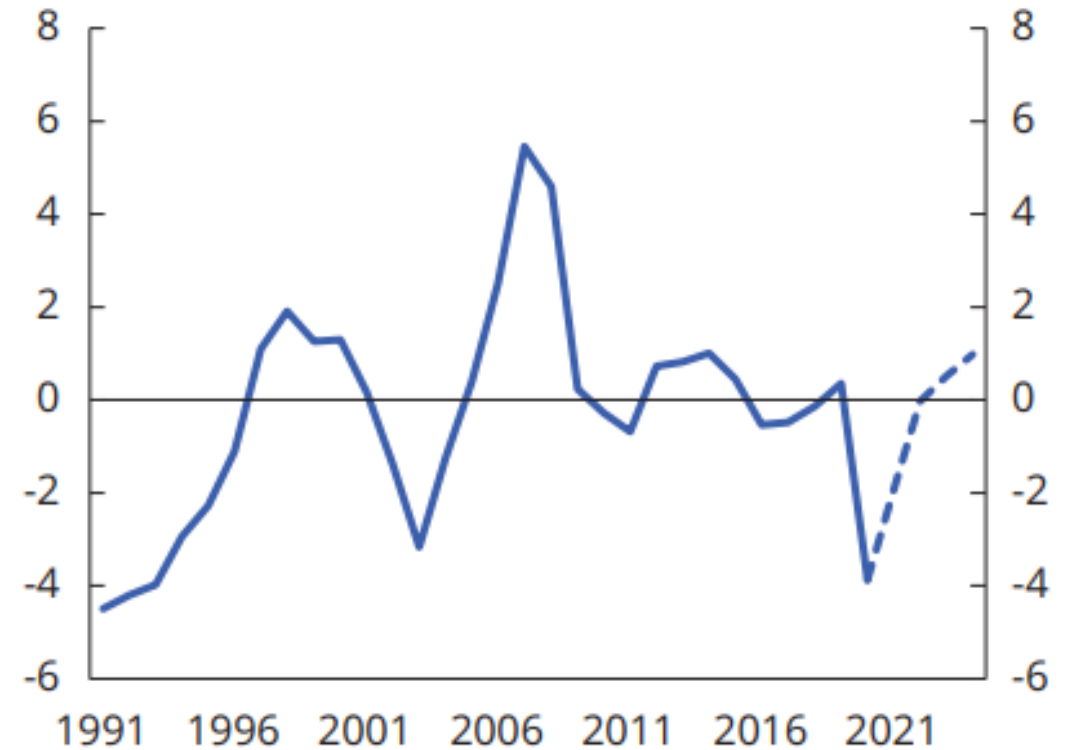
- Jevn årlig økning i oljepengebruken 2011 – 2017
- Oljepenger har finansiert koronautgifter 2020/21
- Redusert oljepengebruk 2022
 - Bortfall av midlertidige koronautgifter
 - Verdens børser har økt mye lenge
 - NOK historisk svak
- Men: Fondet har falt de siste ukene
 - Handlingsrommet halvert
 - Burde hatt en større sikkerhetsmargin?
 - Konjunkturvurderingen i NB22 tilsier ingen ytterligere oljepengebruk

NB2021: Normal kapasitetsutnyttelse i 2022

- Viktige drivkrefter
 - Økt privat konsum
 - Økt eksport
 - Økte investeringer i fastlandet
- Problemer på tilbudssiden
 - Flaskehals
 - Transport
- Økte energipriser
- Strukturelle endringer
- > Norsk økonomi ikke normalisert
- **NB21 for optimistisk?**

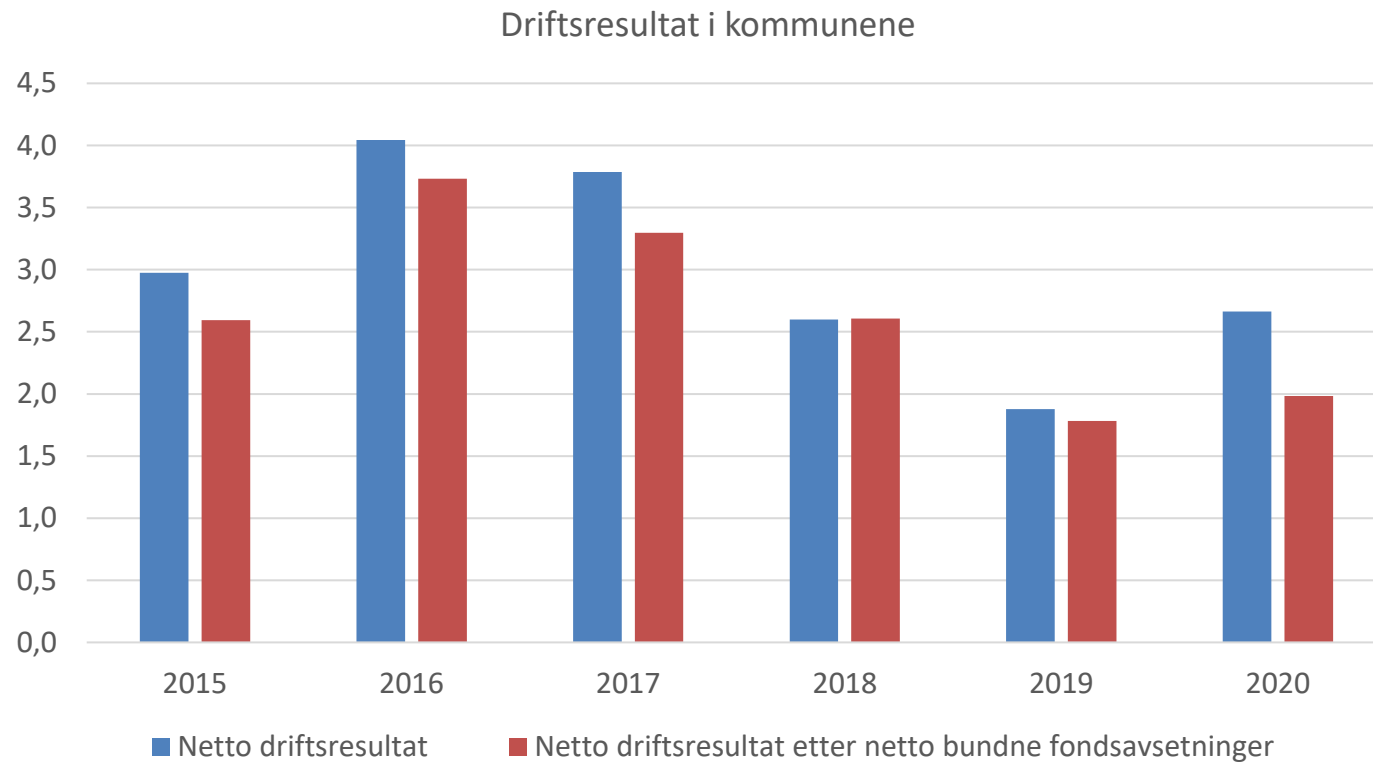
B. Beregnet produksjonsgap i fastlands-
økonomien.³ Prosent. 1991–2024

Kommuneøkonomien – status pr 2021/2022

Tilfredsstillende netto resultat i 2020, men resultatet overvurderer styrken i kommuneøkonomien

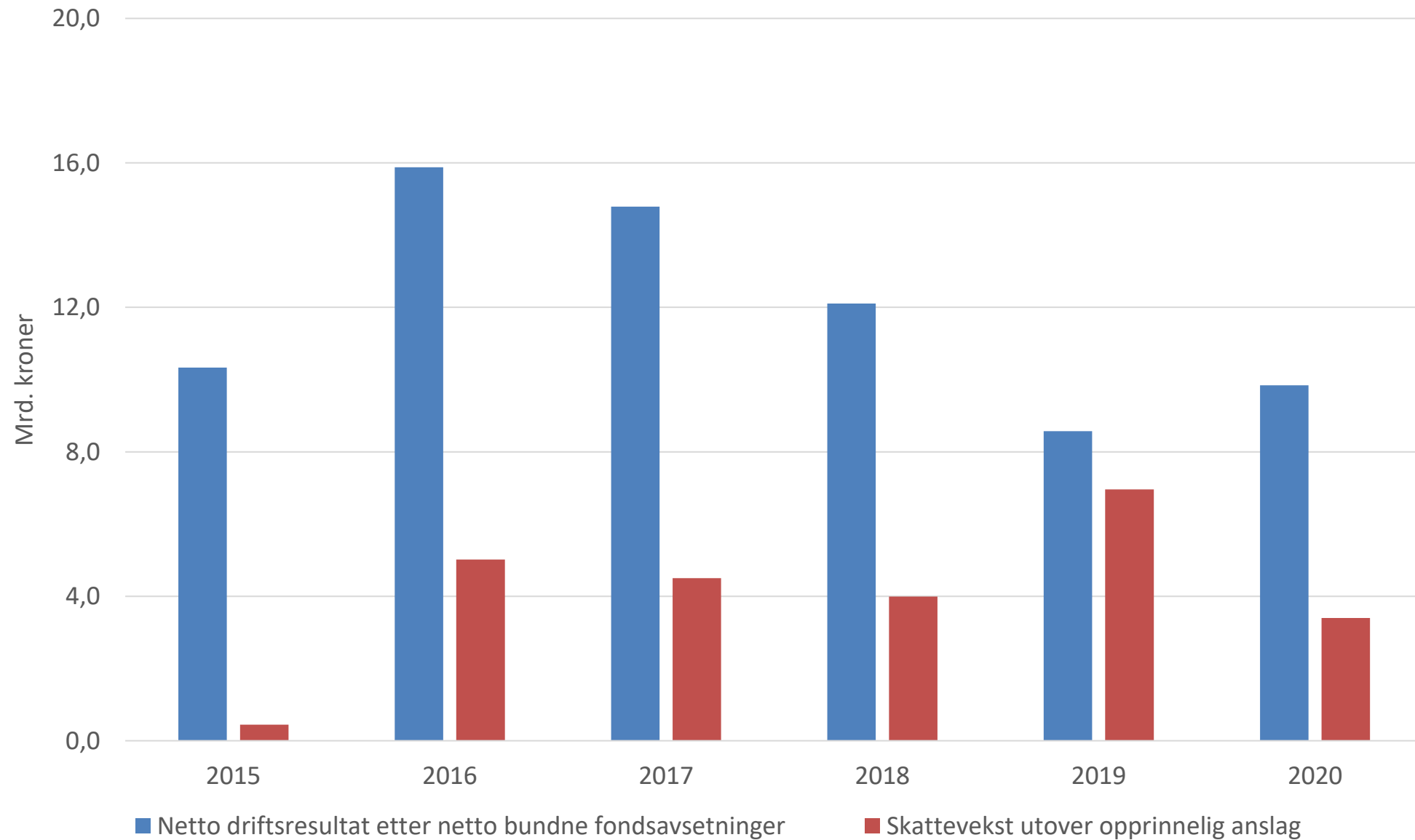
Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger gir en mer realistisk beskrivelse

- Inntektsføring av øremerkede tilskudd (covid-19) i 2020, men hvor utgiftene først påløper i 2021
- Uforutsett rentenedgang gir også lavere kostnader for selvkosttjenester. Skal godskrives abonnentene, men skjer gjerne i påfølgende regnskapsår.

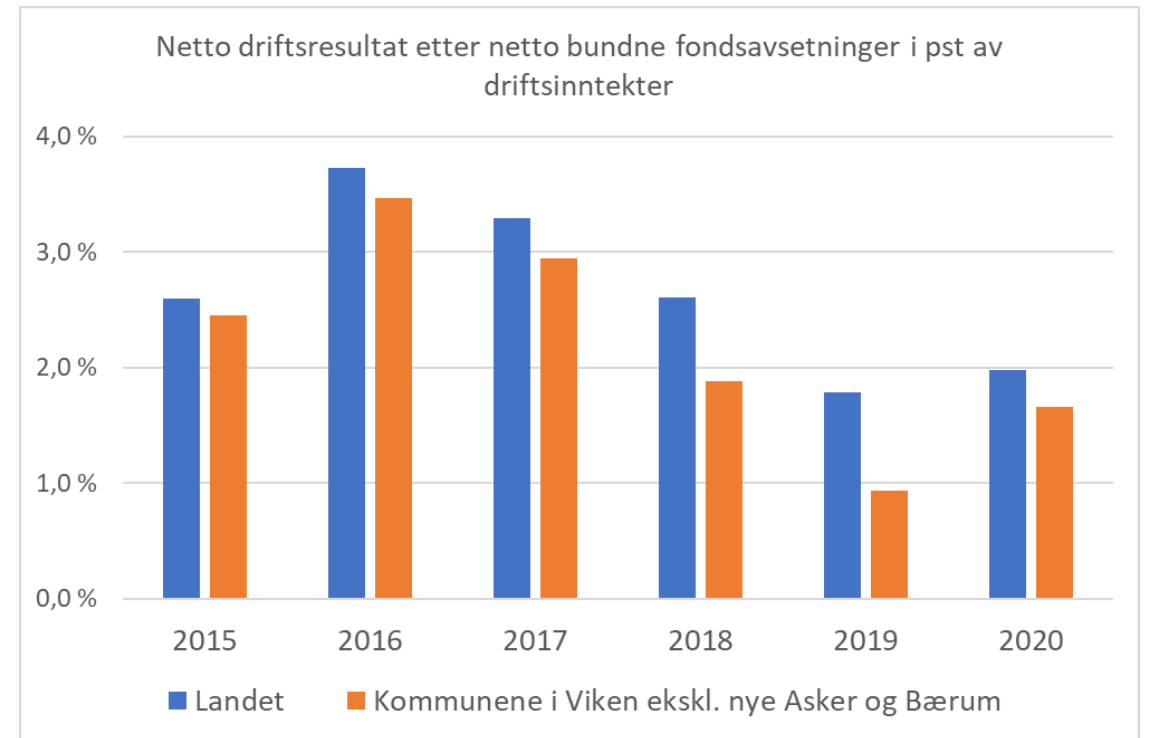
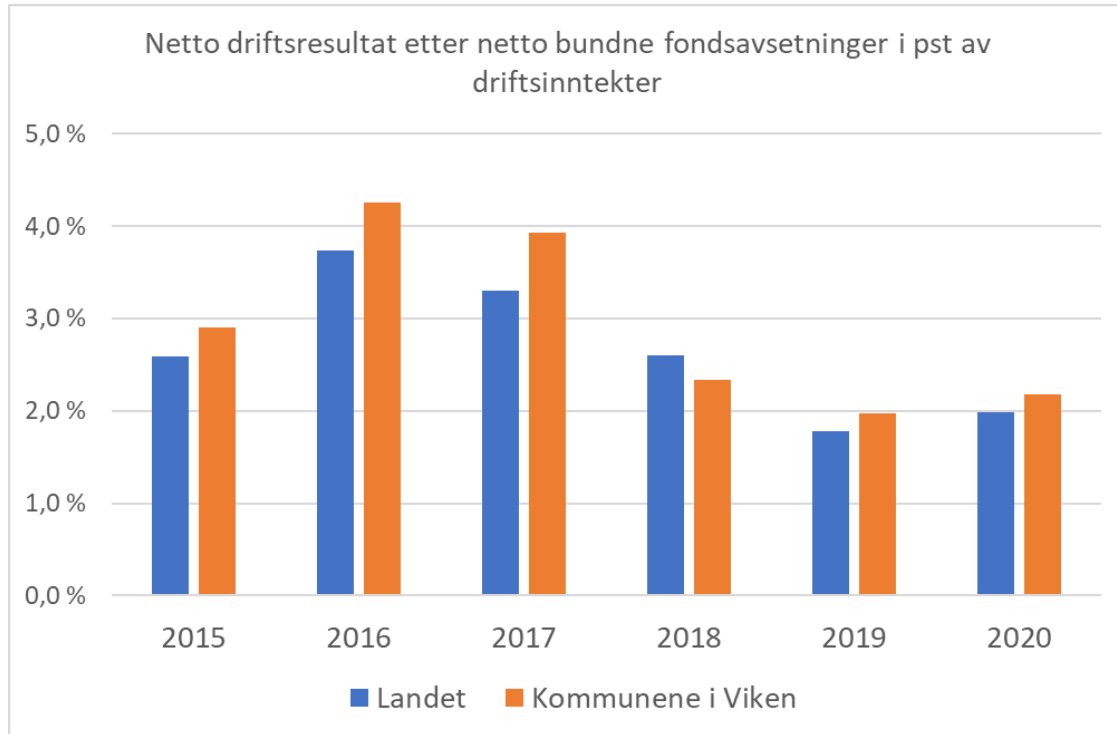
– «Overskudd» i 2020

– «Underskudd» i kommende år

Høyere skatteinntekter enn opprinnelig anslått har bidratt til gode/tilfredsstillende resultater

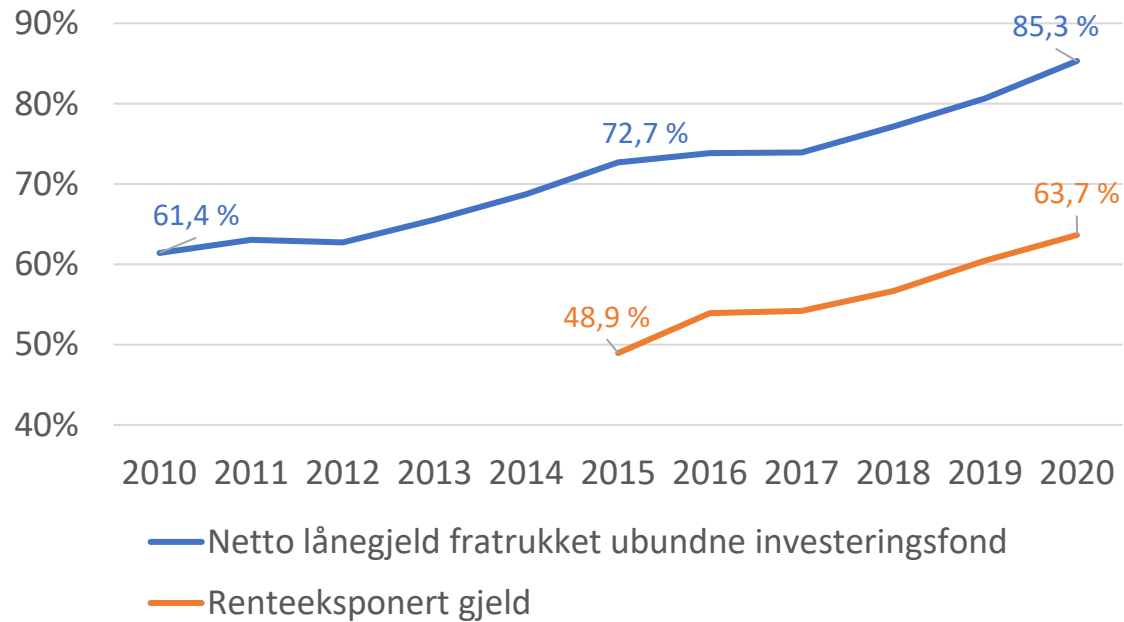
Resultatene i kommunene i Viken litt bedre enn i landet - Asker og Bærum som trekker opp

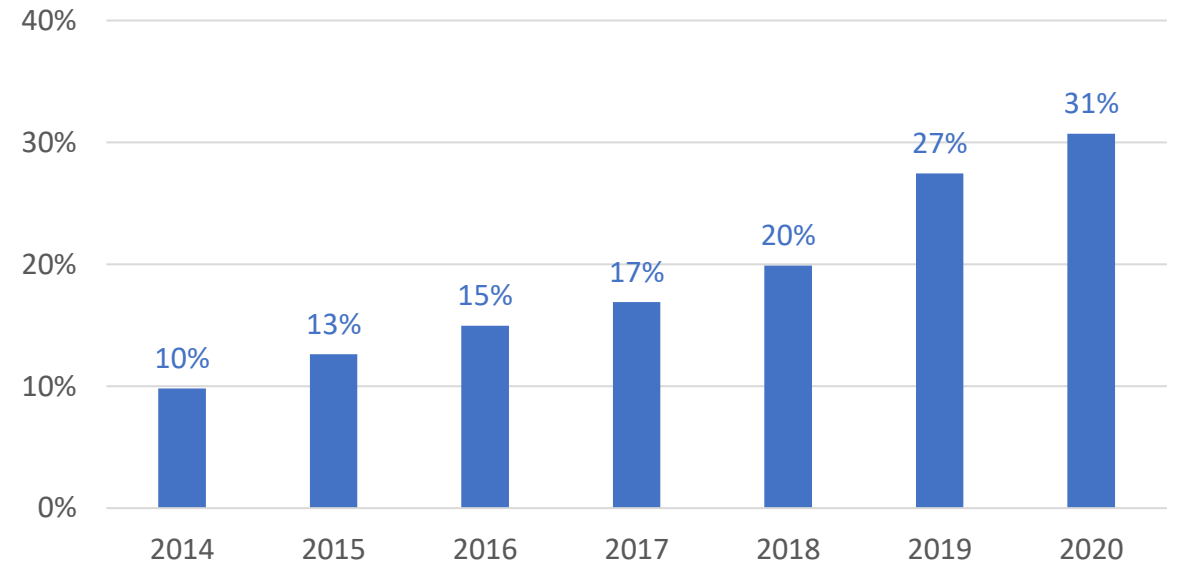
Høy lånefinansiert investeringsaktivitet i kommunene det siste 10 året.

Økte renter og svakere inntektsvekst – hva betyr det for det kommunale handlingsrommet?

Gjeld i pst av driftsinntekter

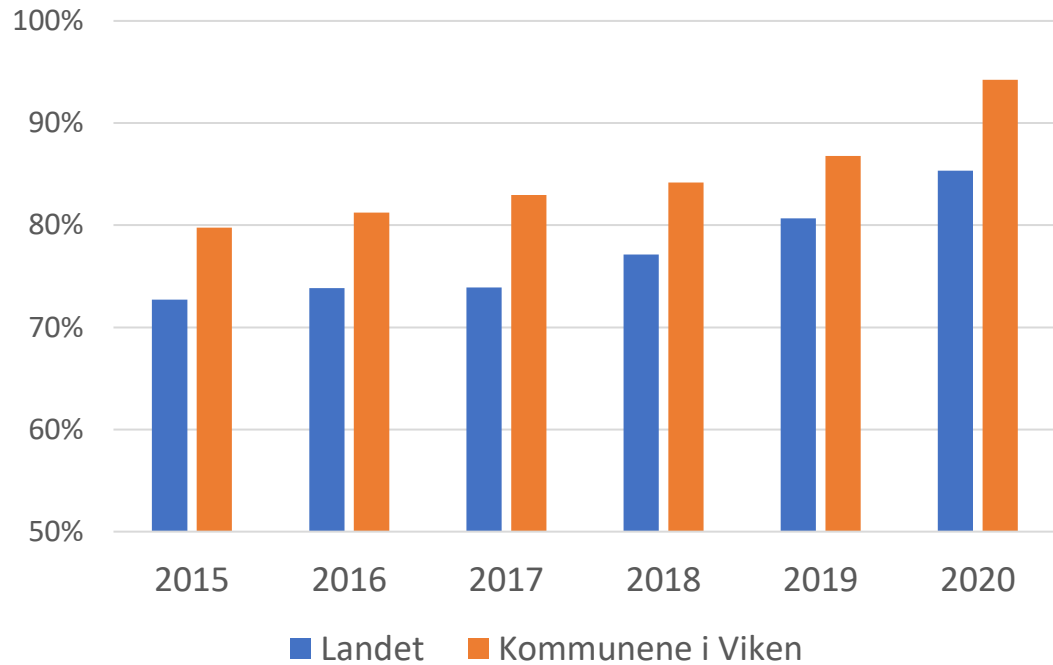

Andel kommuner med høyere netto lånegjeld fratrukket ubunde investeringer enn driftsinntekter

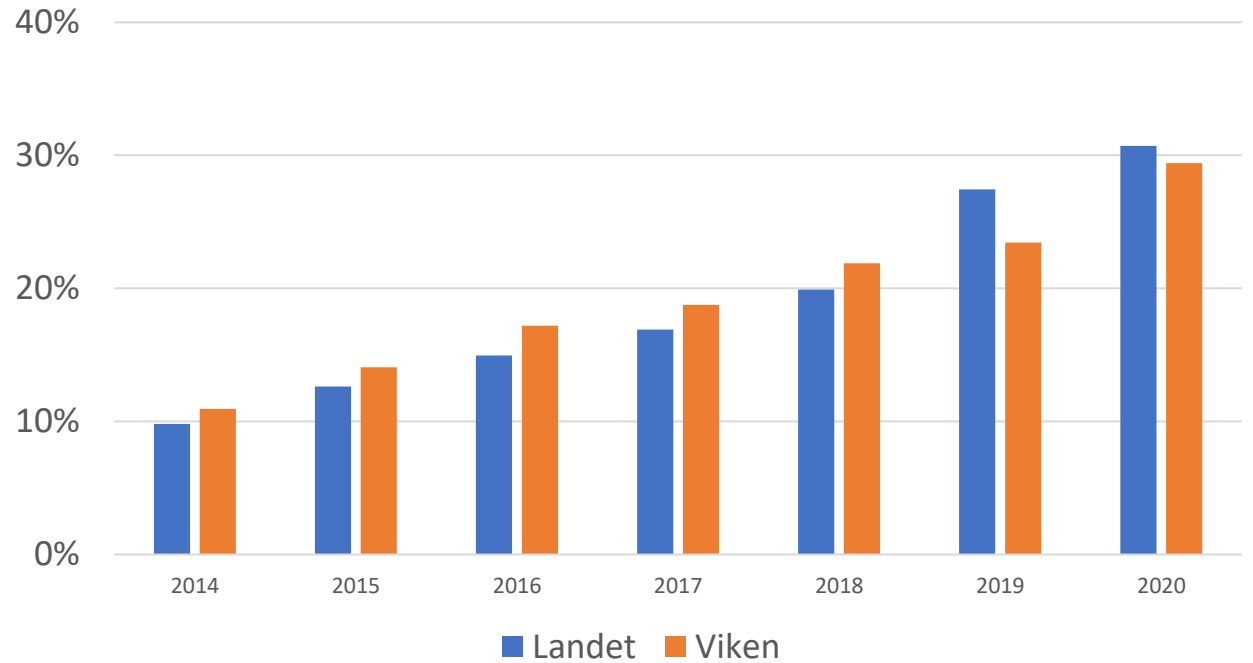

Kommunene i Viken har høyere gjeld enn landet, men andel kommuner med gjeld som er høyere enn driftsinntektene er om lag som for landet

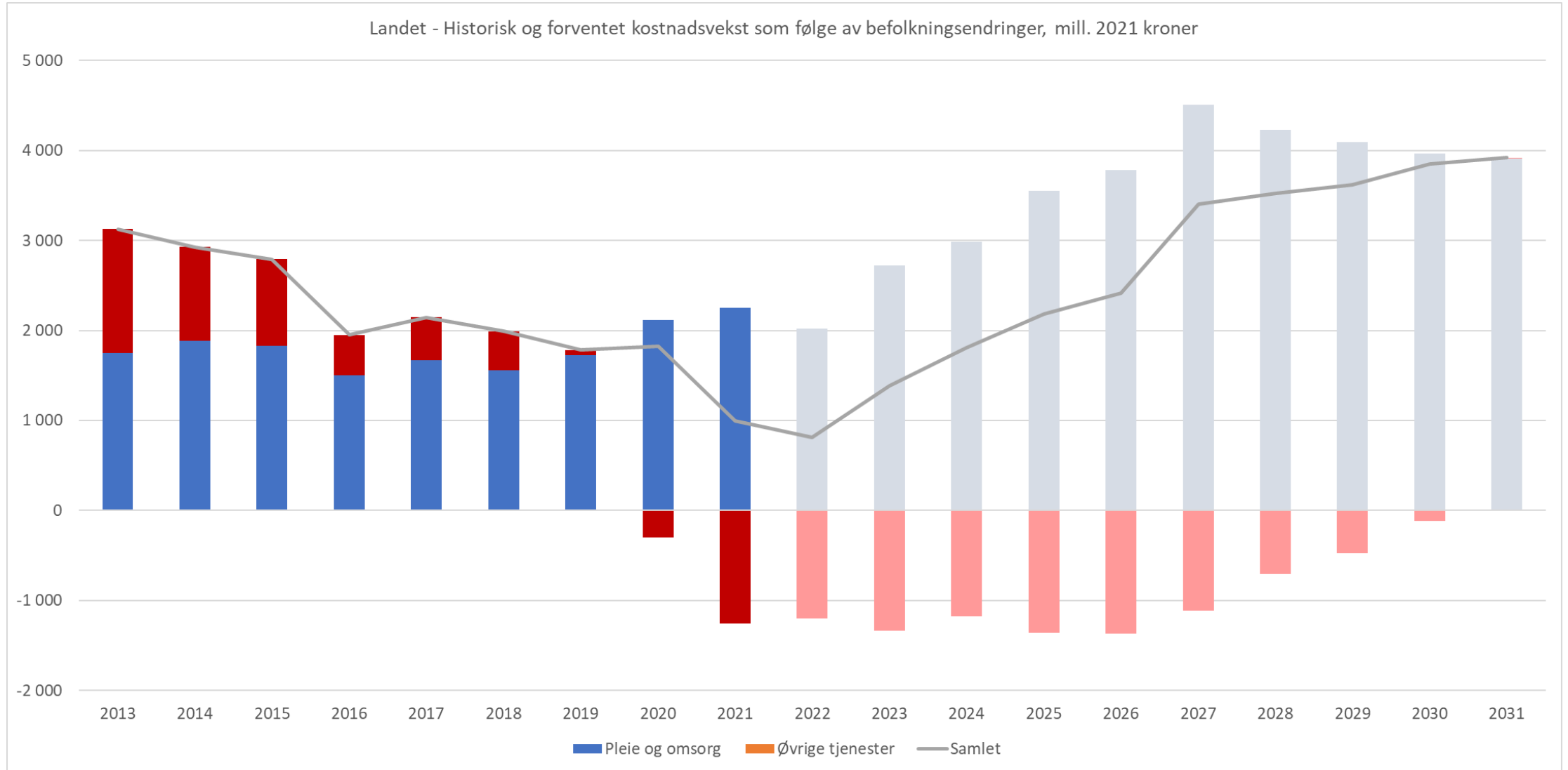
Netto lånegjeld fratrukket ubundne investeringsfond i pst av driftsinntekter

Andel kommuner med høyere netto lånegjeld fratrukket ubundne investeringsfond enn driftsinntektene

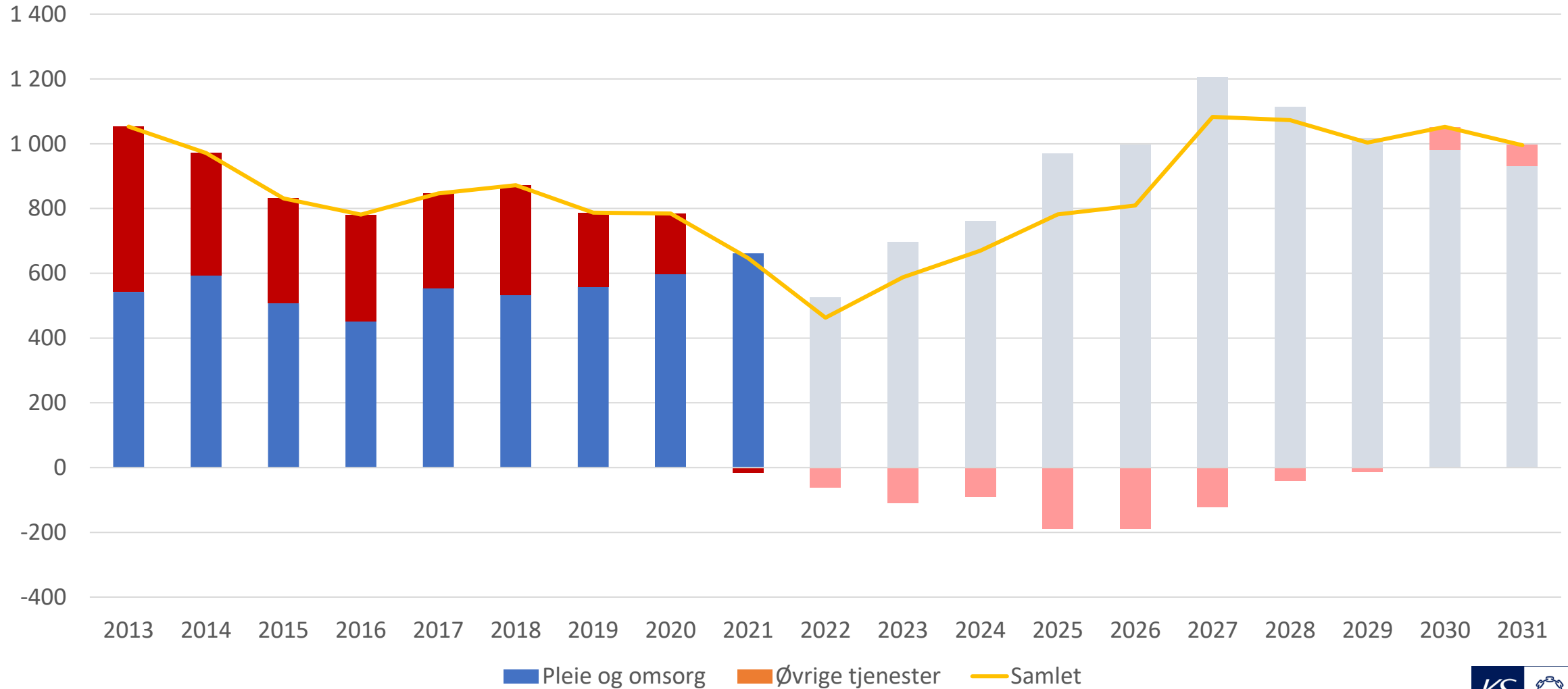

Flere eldre i årene fremover innebærer økt årlig tilskuddsbehov for kommunene

Også i Viken ligger det an til at det må skje en omprioritering fra skole/barnehage til pleie- og omsorg de nærmeste årene om enn i noe mindre grad enn for landet

Landet - Historisk og forventet kostnadsvekst som følge av befolkningsendringer, mill. 2021 kroner

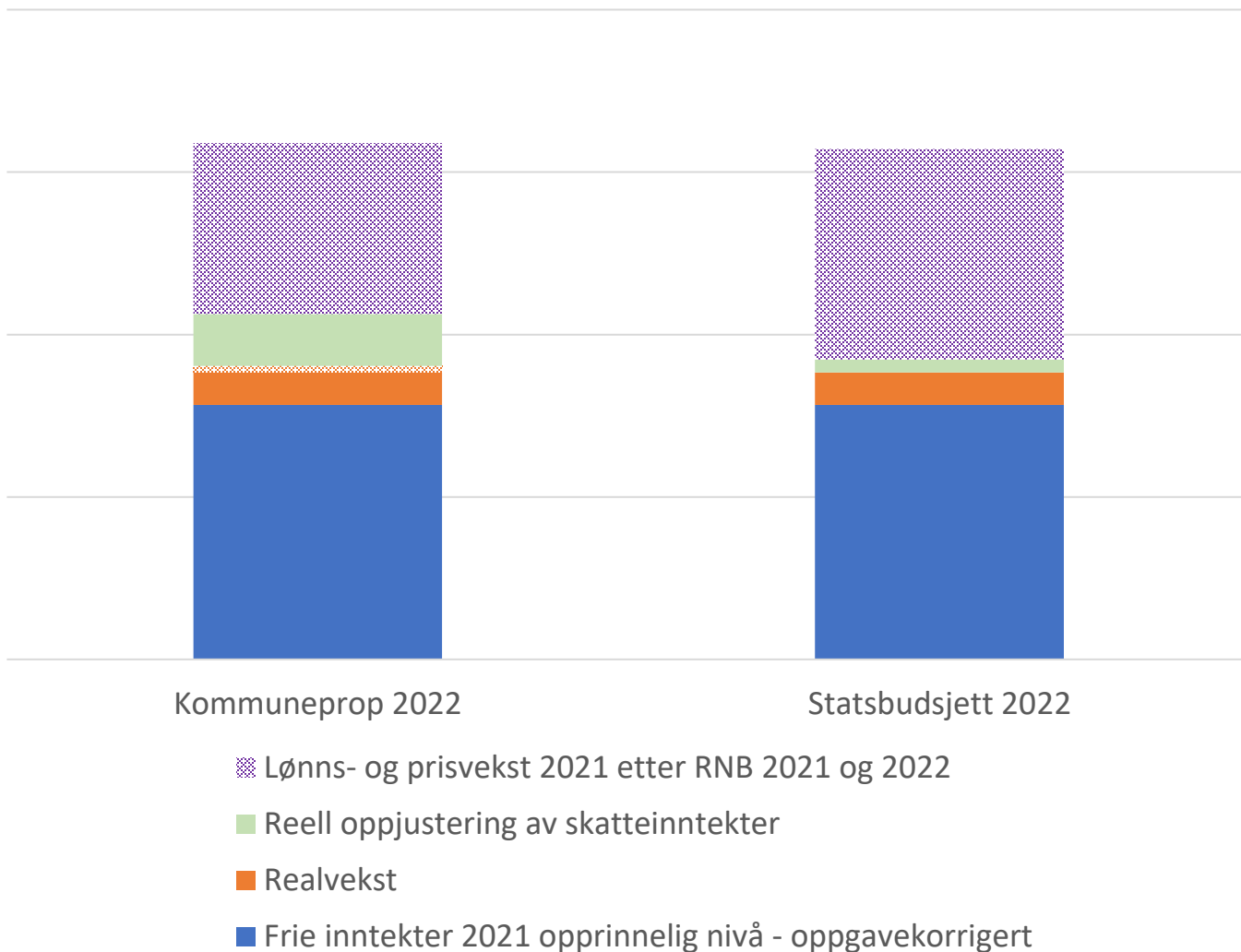

Kommuneøkonomien i 2022 med regjeringen Solbergs forslag til statsbudsjett

Statsbudsjett 2022 - kommuneøkonomien

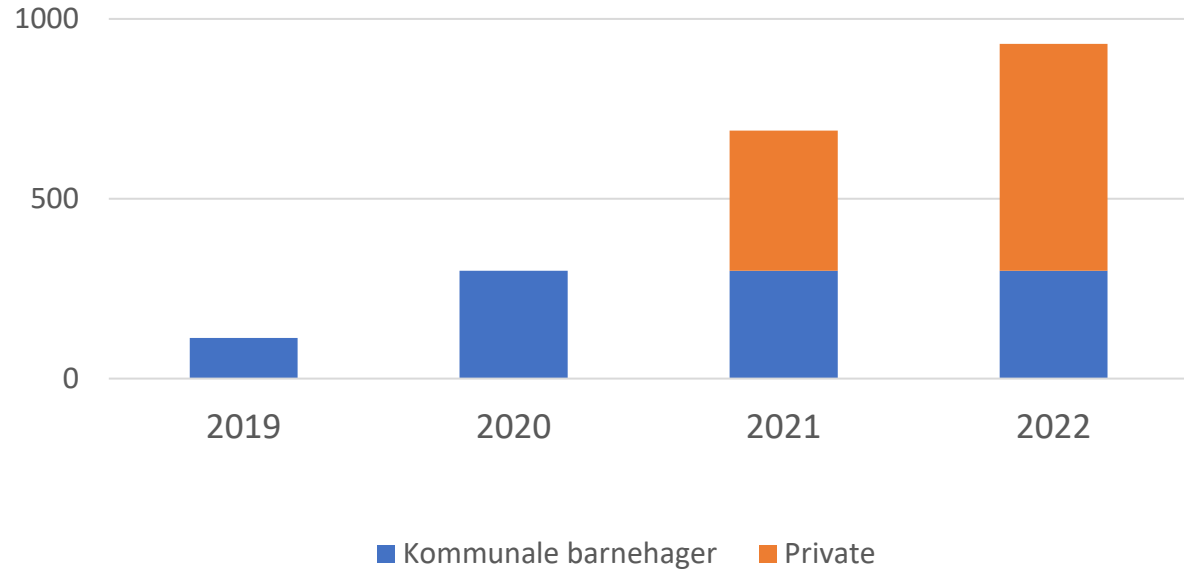
Frie inntekter 2022 i 2022 priser

- **RNB 2021 / Kommuneproposisjon 2022**
 - realvekst 2022: 2,0 – 2,4 mrd. kroner
 - ingen endring av pris- og lønnsvekst 2021
 - skatteanslag 2021 + 3,2 mrd. kroner (videreføres til 2022)
- **Nasjonalbudsjettet 2022**
 - skatteanslag 2021 + 5,9 mrd. kroner (Kun 2021, videreføres **ikke** til 2022)
 - pris- og lønnsvekst anslag i 2021 øker fra 2,7 prosent til 3,3 prosent, 2,4 mrd. kroner (Gir overslagseffekt framover, permanent effekt)
 - Pris og lønnsvekst 2022 med 2,5 pst
 - realvekst 2,0 mrd. kroner, helt nederst i intervallet fra kommuneproposisjonen

Underfinansiering av barnehagene presser kommuneøkonomien

Manglete finansiering barnehagenormer

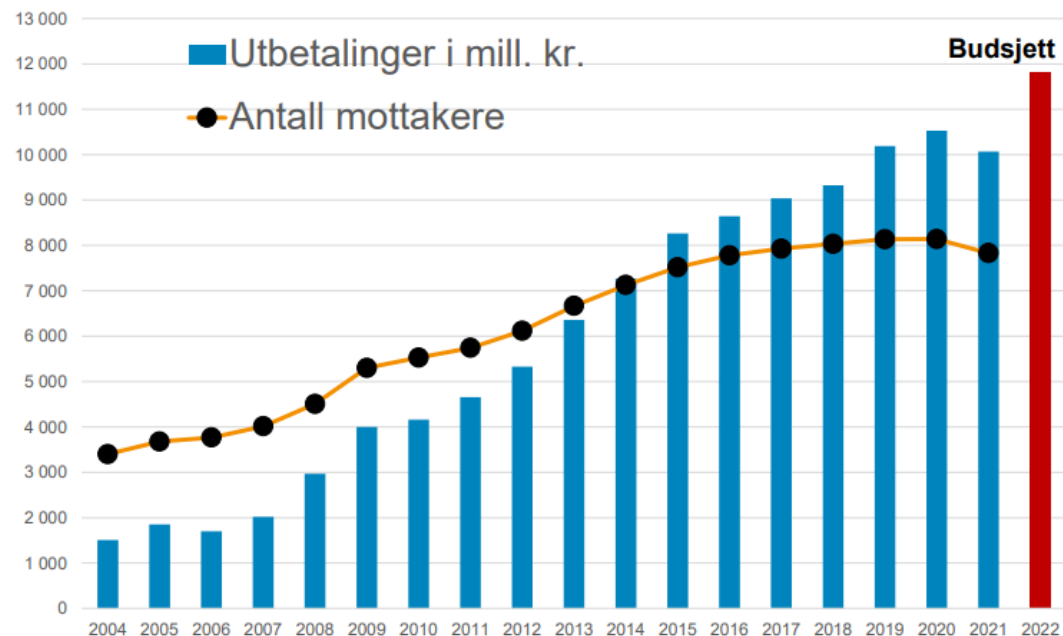

Barnehagefinansiering	2021	2022
Kostnad pedagognorm	677	677
Kostnad bemanningsnorm	441	678
Finansiert pedagognorm	-424	-424
Underfinansiering	694	931

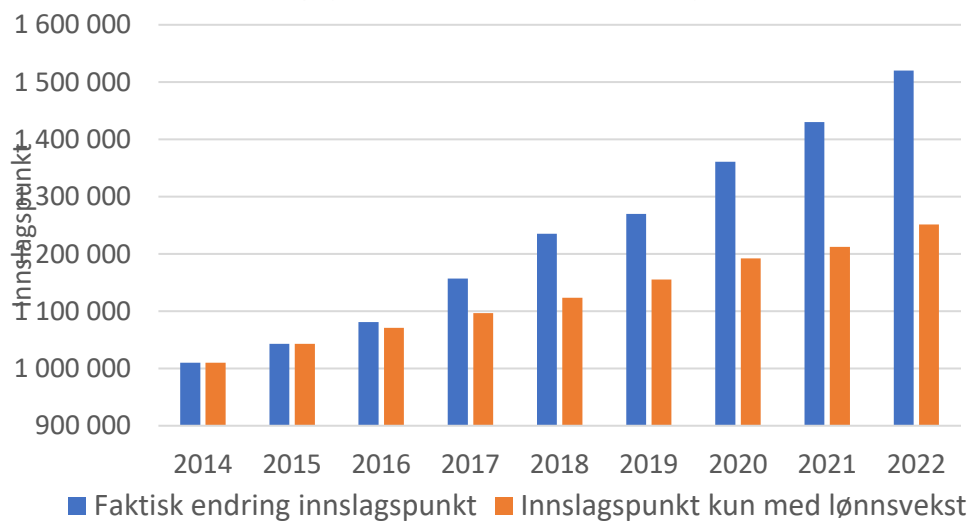
Ny arbeidsgruppe mellom stat og kommunesektor under arbeid

KMD sitt budskap:

- Sterk vekst i ordningen over tid
- I 2021 ble utgiftene lavere pga. lavere pensjonspremie og arbeidsgiveravgift
- Underliggende vekst i ordningen er sterk
- Øker innslagspunktet med 50 000 kroner utover lønnsveksten
- Innstramming 300 mill. kroner

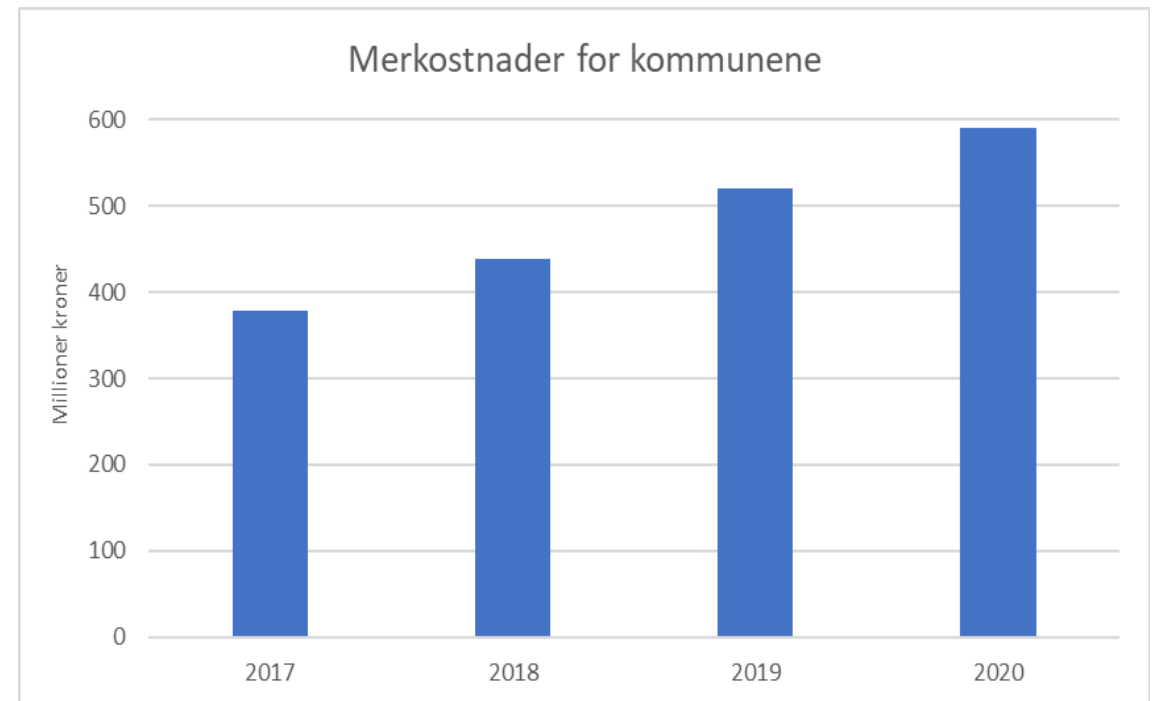
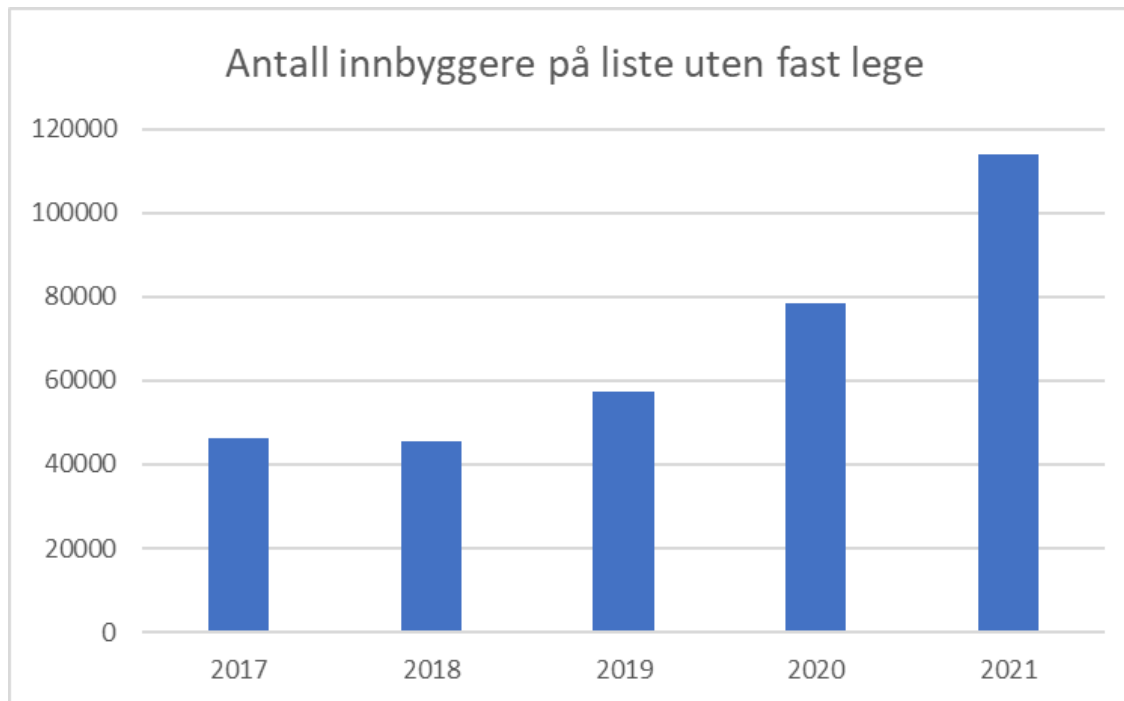
Innslagspunkt ressurskrevende tjenester

2021:

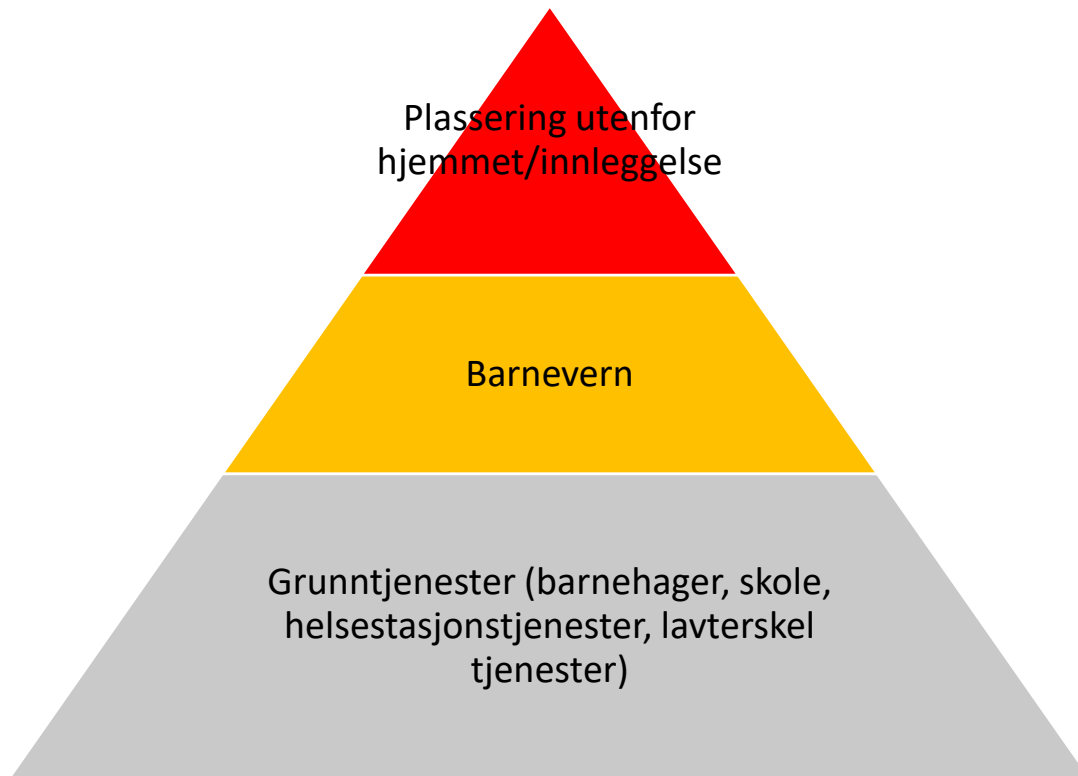
- 1,7 mrd kroner i økte egenandeler for kommunene
- I tillegg utgifter til brukere som ikke lenger når opp til innslagspunktet

Handlingsplan for allmennlegetjenesten følges opp – men ikke nok til å stabilisere situasjonen

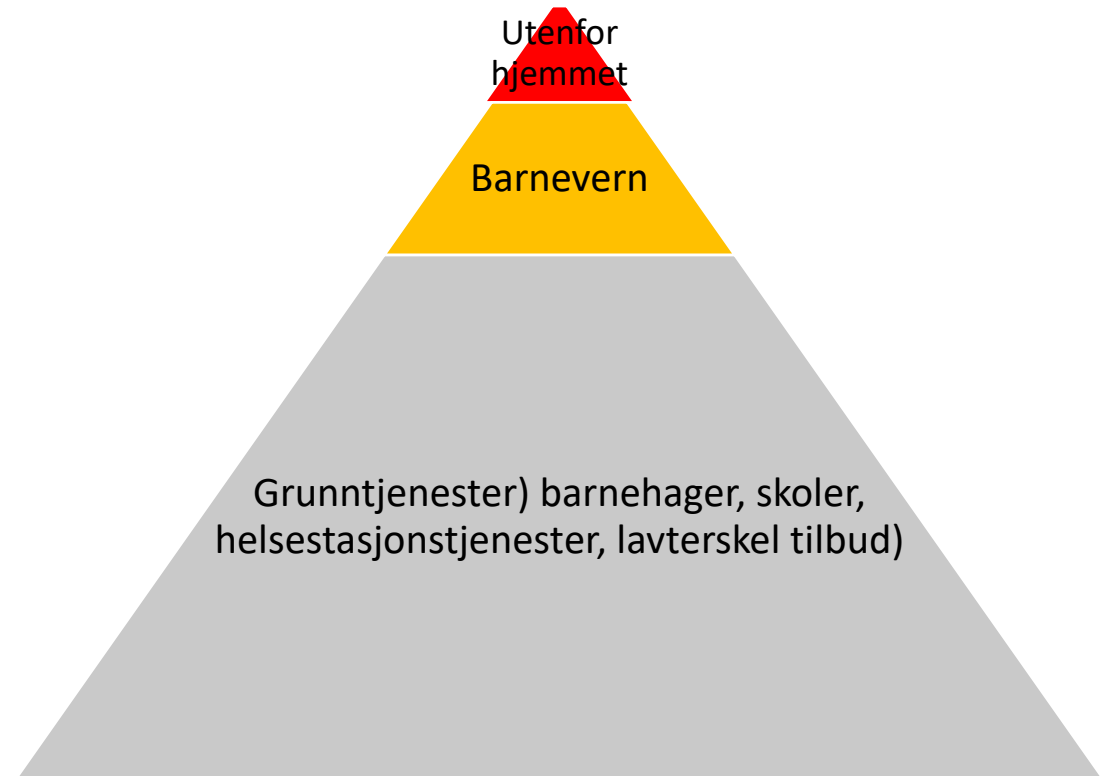

Vridning av innretningen på barnevernet?

Dagens situasjon

Barnevern-/oppvekstreformen

Kilde: Bufdir

Statsbudsjettet 2022 – innlemmet i rammetilskuddet

Barnevernsreformen i 2022, 1,3 mrd. kroner

0,85 mrd. kroner

endring i
egenandeler

Avvikle
refusjonsordningen
for forsterkede
fosterhjem

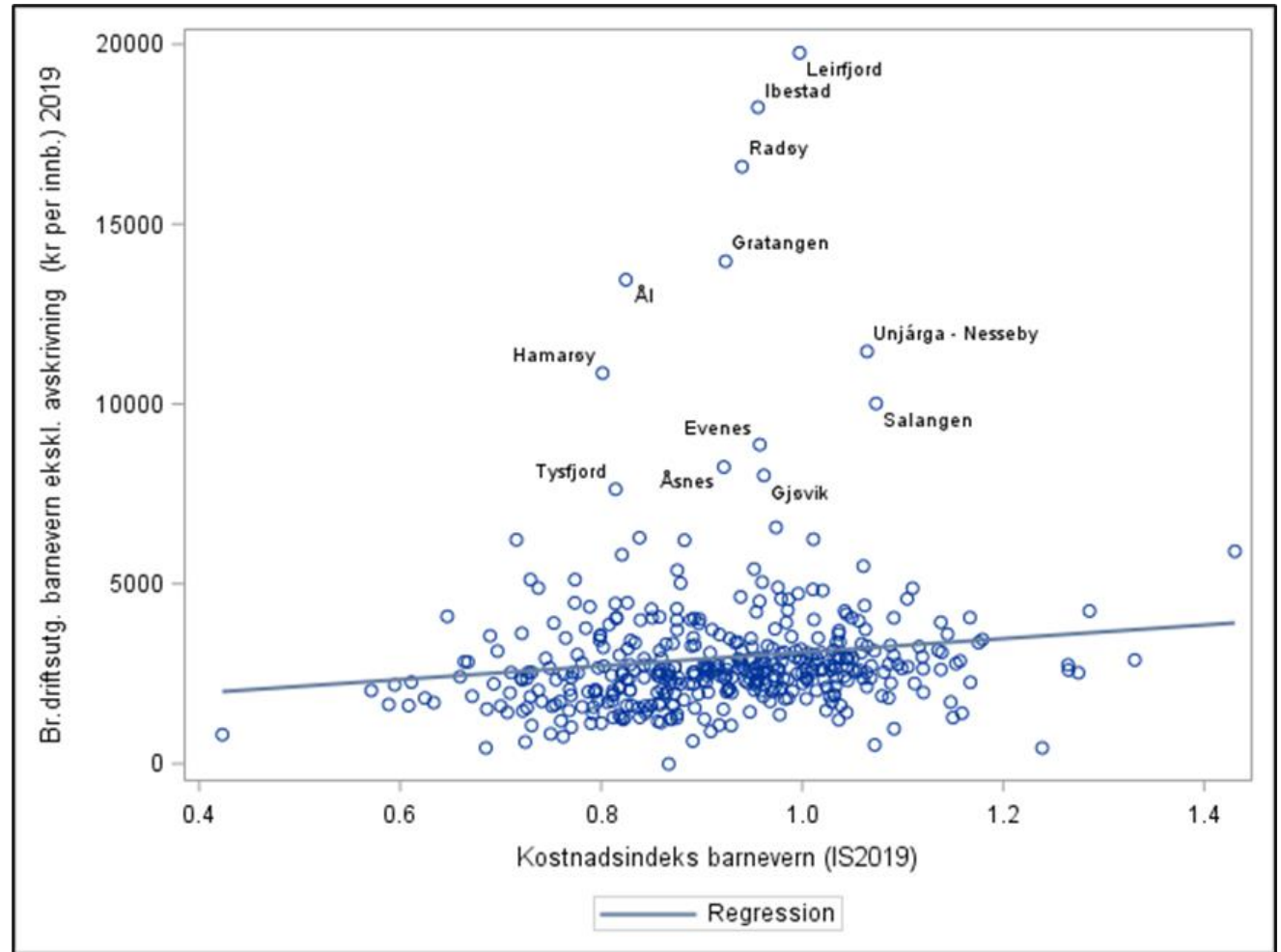
Øremerkede
stillinger

NB! Kommunene har i 2022 fått om lag 60 % av Bufetats bevilgning til egenandeler i 2021.

- 40 prosent (0,8 mrd. kroner) hos Bufetat – fortsatt øremerket refusjon (lavere kommunal egenandel) i 2022 for spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem, samt for vedtak fattet i siste halvdel av 2021.
- Planlegges overført kommunerammen i 2023/2024.

Barnevernsreformen – kommunene usikre på økonomien

- Positivt at halvparten av finansieringen blir fordelt særskilt de første to årene på basis av faktisk tiltaksbruk i 2020
- Overgangsperioden likevel for kort til at kommunene kan frigjøre ressurser til forebyggende tiltak
- Behov for å finne en mer robust langsiktig fordelingsnøkkel

Omstridt lovforslag legges frem for Stortinget (prop 3L): Endringene i pasientjournalloven tar øremerking til nytt nivå

- Kommunene får betalingsplikt for statens nasjonale e-Helseløsninger
- Plikten gjelder uavhengig av bruk og nytte for kommunene
- Kostnader til innføring og mulig fremtidig kostnadsvekst kompenseres ikke

Aftenposten

A-magasinet

Oslo

Sport

Meninger

Søk

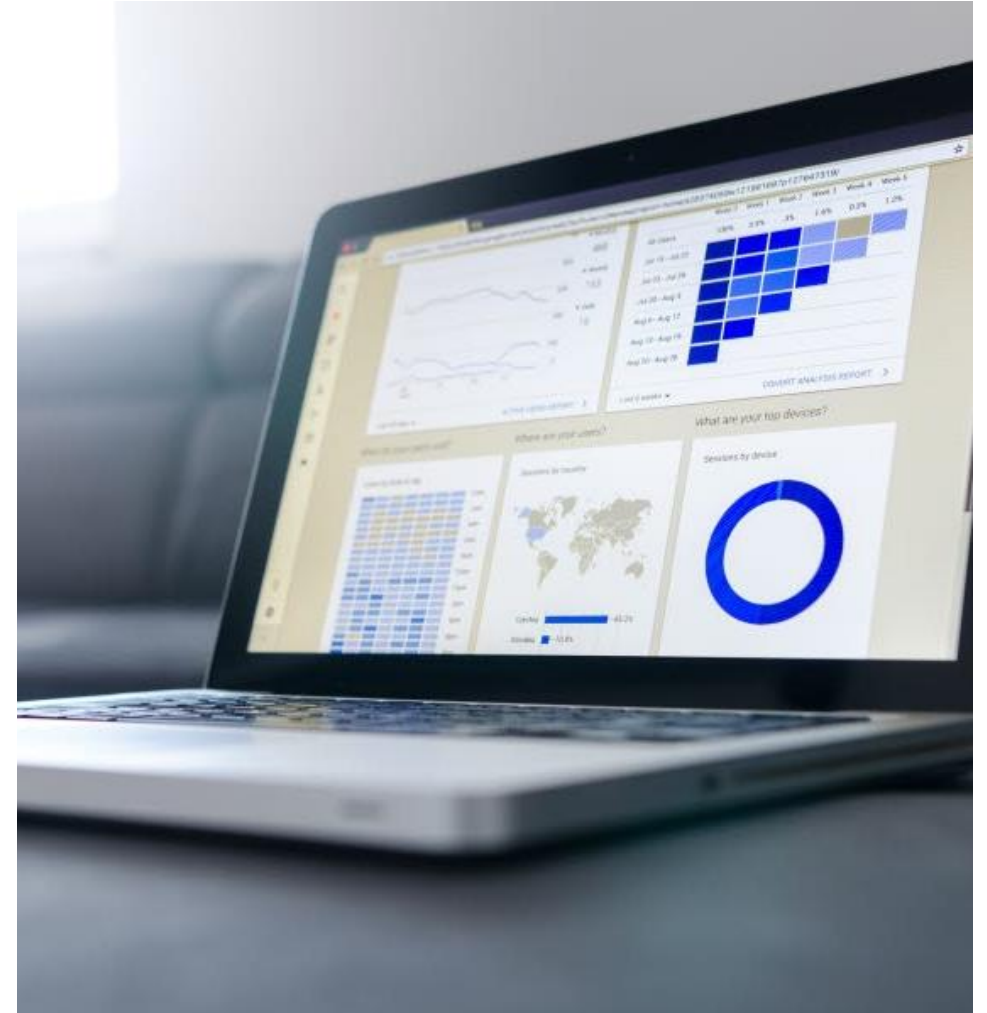
Norge | E-helse

Sterke reaksjoner på lovforslag fra regjeringen: - En bombe under kommuneøkonomien

E-helse - positiv utvikling

- Fornøyd med satsing på pasientens legemiddelliste – må forsterkes for bedre effekt
- Felles kommunal journal
 - Videre satsing, fleksibilitet i tidsplan
- Økt satsing på nettverk i KS regi for å støtte innføringsarbeid i sektoren

Krevende for kollektivtransporten

- Full kollektivkompensasjon til fylkeskommunene gjennom pandemien
- Men
 - Ikke nye midler til kollektivtransporten i overgangen fra pandemi til ny normal
 - Alternativer: rutekutt eller innstramminger andre steder i fylkeskommunens budsjett

Foto: Ruter

Fylkeskommunen som regional utviklingsaktør

- Kutt i midler til regional næringsutvikling fortsetter, ned 194 millioner
 - Interregmidlene kuttes med 35 millioner
 - 40 mill. kr. mindre til regionale forskningsfond

Fotograf: Susanne Forsland

«Dermed reduserer man en av de viktigste funksjonene fylkeskommunen er ment å ha etter regionsreformen. Nemlig å gi næringslivet gode vilkår for næringsutvikling basert på de regionale fortrinnene man har i hvert enkelt fylke.»

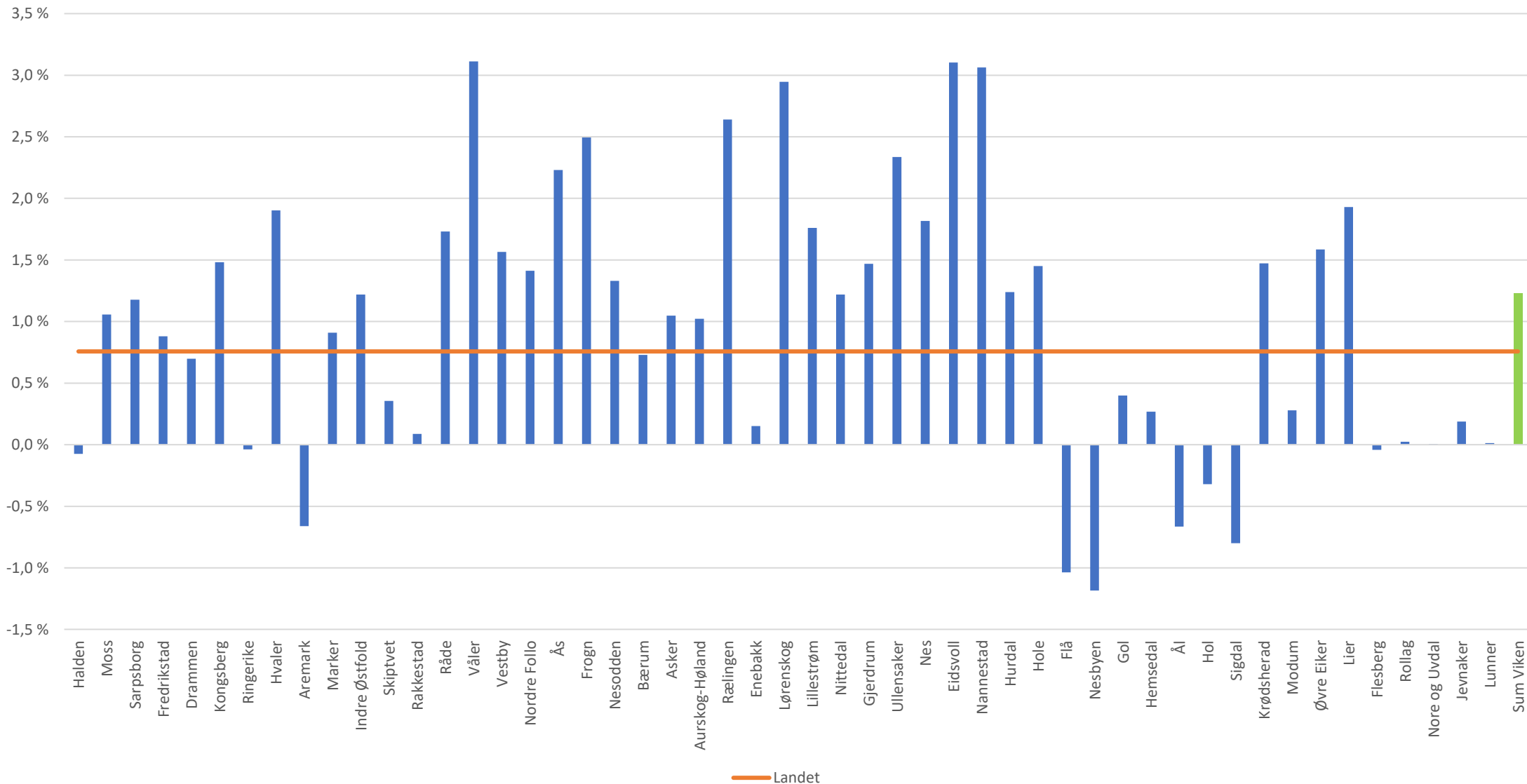
– «Det er et dårlig tidspunkt å kutte i midler til næringsutvikling og innovasjon, i en tid da vi skal fornye, skape nye næringer og arbeidsplasser, grønt skifte, og satse på forskning»

Fotograf: Morten Brakestad

Mange kommuner i Viken har en vekst fra opprinnelig budsjett 2021 til 2022 som ligger klart over landsgjennomsnittet – unntaket er stort sett de mindre kommunene

Oppgavekorrigert vekst fra opprinnelig statsbudsjett 2021 til 2022, i prisnivå per oktober 2021

Hva er det politiske mulighetsrommet nå fram til endelig budsjettvedtak?

- «En selvstendig og nyskapende kommunesektor»

Rikelig rom for forbedring!

- «gode muligheter for å oppfylle løftet om å styrke kommuneøkonomien. Og her er nok av saker å ta tak i»

KS Fagområder Statistikk og analyse Regioner Kommunespeilet Kalender Om KS

KS mener Prosjekter og verktøy Hovedtariffavtalen

Hjem | Pressemeldinger | Statsbudsjettet 2022: Rikelig rom for forbedring

Statsbudsjettet 2022: Rikelig rom for forbedring

- Det siste statsbudsjettet fra regjeringen Solberg gir betydelig rom for regjeringen Støre til å forbedre kommuneøkonomien, sier KS-leder Bjørn Arild Gram.

Foto: KS

Publisert: 12.10.2021

Den avgående regjeringen varslet i juni at veksten i kommunesektorens frie inntekter ville bli mellom 2 og 2,4 milliarder kroner i 2022. I forslaget til statsbudsjett legger den seg helt nederst i dette intervallet, med en vekst på 2 milliarder kroner. Samtidig har begge partiene i den nye regjeringen lovet at kommunenes og fylkeskommunes økonomi skal styrkes betydelig.

- Dette budsjettforslaget gir i hvert fall den nye regjeringen gode muligheter for å oppfylle løftet om å styrke kommuneøkonomien. Og her er nok av saker å ta tak i, sier styreleder i KS, Bjørn Arild Gram.

Hva sa Ap og Sp i vår? om kommuneproposisjonen 2022

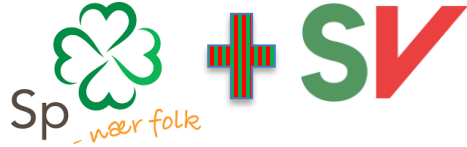

- Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2022 øke kommunesektorens inntekter med 3 mrd. kroner ut over regjeringens forslag i kommuneproposisjonen for 2022

- Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2022 øke kommunesektorens inntekter med minimum 3 mrd. kroner ut over regjeringens forslag i Kommuneproposisjonen 2022, der anslagsvis 700 mill. kroner skal gå til økning av fylkeskommunenes ramme.

... og hva sa SV og Sp i fellesskap?

- Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av ordningen med ressurskrevende tjenester og sikre at alle relevante kostnader kommunene har i ordningen, regnes med som grunnlag for den kommunale egenandelen
- Stortinget ber regjeringen sikre at økte kostnader til kommunene som følge av barnevernsreformen dekkes av staten.
- Stortinget ber regjeringen etablere en egen tilskuddsordning for å sikre omlegging til nullutslippsteknologi i fylkeskommunal kollektivtrafikk.

... og hva sa SV i tillegg?

- Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2022 øke **kommunesektorens inntekter** med mellom **9 og 10 mrd. kroner** ut over regjeringens forslag i Kommuneproposisjonen 2022, med anslagsvis 6,5 mrd. kroner til kommunene og 3,5 mrd. kroner til fylkeskommunene. 1 mrd. av fylkeskommunenes økte inntekter er det årlige beløpet som dekker full bredbåndsdekning i hele landet og skal betales ut over kap. 541 post 40.
- Stortinget ber regjeringen **endre lærlingtilskuddet** slik at kommunesektoren får høyere tilskudd, begrunnet i at de ikke har økonomisk inntjening på lærlingene.
- Stortinget ber regjeringen opprette en ordning med **statlig toppfinansiering** for kommuner med ekstraordinært store utgifter til **barnevern**.
- Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2022 redusere kommunenes egenandel i ordningen med **særlig ressurskrevende tjenester**, slik at kommunenes egenandel reduseres vesentlig.
- Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med **særlig ressurskrevende tjenester** til å også omfatte **aldersgruppen 67 til 80 år**

Mindretallsforslag ved behandlingen av RNB 2021 – med føringer for 2022

- Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2022 komme tilbake med et forslag om innføring av en naturressursskatt for vindkraft som går utenom inntektsutjevningsordningen for kommunene og fylkeskommunene, for å kompensere berørte lokalsamfunn.

- Stortinget ber regjeringen komme tilbake med et forslag om innføring av en naturressursskatt for vindkraft i statsbudsjettet for 2022. Naturressursskatten bør utformes slik at den går utenom inntektsutjevningsordningen for kommunene og fylkeskommunene.

Foto: Shutterstock

Hurdalsplattformen

FOR EN REGJERING UTGÅTT FRA
ARBEIDERPARTIET OG SENTERPARTIET

2021-2025

Handlingsrom for økte inntekter – nye signaler (?)

- Mulighet til å innføre besøksbidrag
- Økt andel av Havbruksfondets inntekter
- Kompensere for inntektstapet på bortfall av eiendomsskatt på verk og bruk (maskinskatt)

Status quo:

- Videreføre maksimumssats på eiendomsskatt
- Sikre at lokalsamfunn som stiller sine naturressurser til disposisjon for utbygging, får mer igjen for det og sikres en rettmessig del av verdiskapingen, herunder gjennom endret skattlegging av vindkraft.

Nye reformer og «forpliktende» opptrappingsplaner

- Tverrsektorielle reformer
 - Tillitsreform
 - Kompetansereform for livslang læring
 - Lansere ei reform for desentralisert utdanning over heile landet, blant anna gjennom lokale utdanningscenter som i hovudsak er eigde av fylka eller har samarbeidsavtaler med eksisterande institusjonar
- Sektorreformer og opptrappingsplaner
 - Aktivitetsreform for nye mottakere av arbeidsavklaringspenger og uføretrygd
 - Kvalitetsreform barnevernet
 - Kvalitetsreform psykisk helsevern/opptrappingsplan med øremerkede midler
 - Forebyggings og behandlingsreform på rusfeltet
 - Reform med aktivitetsgaranti til eldre
 - Opptrappingsplan helsestasjon og skolehelsetjeneste
 - Begynne en ungdomsskolereform

Klima, natur og miljø

- Planmessig styrke arbeidet for å forebygge mot fremtidige ekstremhendelser, og øke NVE og kommunenes mulighet til å forsere dette arbeidet.
- Bidra med løsninger til kommunenes arbeid med å tette etterslepet på rehabilitering og bygging av vann- og avløpsløsninger
- Styrke Klimasats»

Nye distriktpolitiske grep?

- Regionvekstavtaler
- Bygdevekstavtaler – kommuner med behov for særlig støtte til næringsutvikling
- Etablere et program for utprøving av nye tiltak i distriktpolitikken, med sikte på arbeid, velferd og utvikling.
- Gjøre tilgangen til høykapasitets internett til en rettighet på lik linje med strøm, og sikre at alle husstander der det bor fastboende skal ha tilgang til høyhastighetsbredbånd innen 2025.
- Innføre en regel om distriktpolitiske konsekvensanalyser av alle reformer

... og for byområdene?

- Tilby kommunene å øke det statlige bidraget til 70 prosent i prosjektene som i dag finansieres 66/34 av utbyggingskostnadene i store kollektivprosjekter i og rundt de store byene
- Boligsosiale virkemidler
 - Helhetlig stortingsmelding om boligpolitikk – styrket kommunenes rolle til å utjevne sosiale og geografiske forskjeller
 - Gi kommunene sterkere verktøy for å hjelpe folk inn i boligmarkedet.
 - Styrke bostøtteordningen som skal sikre at husstander med lav inntekt og høye bostgifter har en egnet bolig.

Etter statsbudsjettet - kommuneøkonomien i Viken

Helga Birgitte Aasdalen og Sigmund Engdal, 26. oktober 2021